Kråkkrassing på reträtt i västra Skåne

Gunnar Svensson & Kjell-Arne Olsson

Fig. 1. Kråkkrassing, vackert blommande och i frukt. Foto: Åke Svensson.

Kråkkrassing (*Lepidium coronopus*) är en sällsynt, ettårig, lågvuxen korsblommig (Brassicaceae) växt med parflikiga blad och 2 mm långa vita kronblad. Den blommar i juni–september. Fruktskidorna är tre m.m. stora, njurformade, rynkade och vårtiga. Den växer på öppna gräsgrusmarker, vid gångstigar, i rabatter och vid åkerkanter (1).

Utbredning och historik

Kråkkrassing är inhemsk i Europa och ses mest i kustnära trakter. Den är sällsynt i Norge, Finland och Danmark. I Sverige är den mest känd från Göteborg, ner till Skåne och upp till Öland. Den är nationellt rödlistad som sårbar (VU) (1).

I Skåne beskrev Lilja 1838 kråkkrassing som ”allmän på slätterna och strandtrakterna i den västra delen” (2), medan Areschoug 1866 ansåg den som sällsynt i den västra och södra delen av landskapet, från Ramsjö på Bjärehalvön till Gladsax på Österlen (3). Vid Weimarcks inventering av Skånes flora under mitten av 1900-talet noterades kråkkrassing på knappt 20 lokaler, varav en i Kristianstad i den nordöstra delen av landskapet (4). Under Projekt Skånes Flora 1989–2005 blev den funnen i 32 rutor á 2,5×2,5 km och bedömdes då som något ökande de senaste decennierna (5). Vid den floraväktarinventering som genomfördes 2013–2015 hade dock antalet kända lokaler med kråkkrassing nästan halverats, och detta mest i sydvästra Skåne (6). De kända lokalerna från den inventeringen har nu återbesökts 2020–2022.

Redovisning – Resultat

Av 38 kända lokaler från inventeringen 2013–2015 besöktes alla utom en 2020–2022. Det blev återfynd på endast 12 av 37 (32%) loka-

ler. Störst har minskningen varit i sydvästra och nordvästra Skåne, där det gjordes fynd på knappt 25 % av lokalerna. På Kristianstads stads ganska nära intilliggande lokaler, var det återfynd på cirka 75 %, och här tillkom även två nya lokaler i närheten av de övriga.

I Malmö ersatte en ny lokal vid Rönneholmsparken de tre lokalerna vid Pildammsparken, där inga återfynd gjordes. I Lunds kommun var det inget återfynd på de två lokalerna med fynd 1989–2005. Det tillkom dock en ny lokal på en öppen jordremsa längs en gång- och cykelväg, samt en lokal på en jordhög vid en sockerbruksdamm i Örtofta.

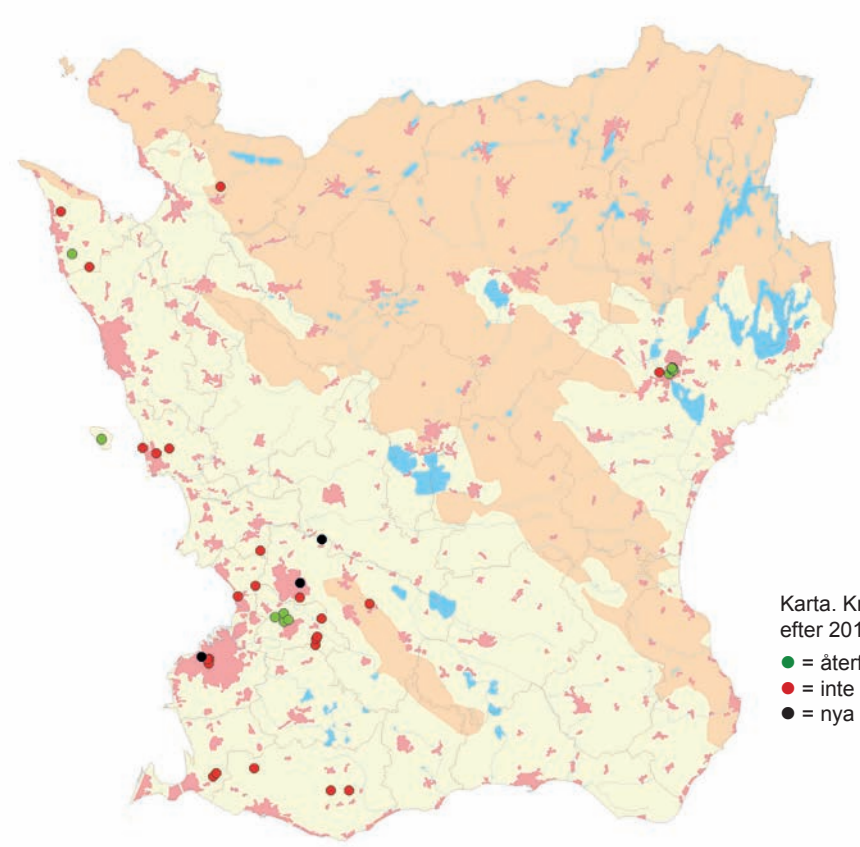
Om du för några decennier sedan ville vara säker på att se kråkkrassing var parkerna i Landskrona ett givet mål. Vill man hitta den i dessa trakter idag, verkar man vara tvungen att ta båten till Ven och ta sig upp till Kungsgården, där den har en rik förekomst. (Passa då även på att titta på kamomillkulla *Ant-*

Fig. 2. Kråkkrassing ur Blackwell, E. 1754, *Herbarium Blackwellianum*, vol. 2, t. 120.

Fig 3. Anna Lundqvist plats i korsningen Götgatan/Kapellgatan i Kristianstad. På minnestavlan står: *Stadens första kvinna i stadsfullmäktige, Anna Lundqvist, har namngett denna plats. Hon gjorde stora insatser för bl.a. ensamstående kvinnor. Genom hennes försorg uppfördes här 1909 ett boende för dem, ett rosa hus, med namnet Österhem som fortfarande står kvar.* Dock står det inte nämnt något om platsens stora sevärdhet kråkkrassing. På julafton 2020 fanns här 175 plantor att beskåda. Foto: K.-A. Olsson.

Karta. Kråkkrassing i Skåne efter 2013–2015.
● = återfunnen 2020–2022
● = inte återfunnen 2020–2022
● = nya lokaler 2020–2022

Kommun	Antal lokaler med fynd 2020–2022	Antal lokaler utan fynd 2020–2022	Nya lokaler	Antal individer
Ängelholm	0	1		0
Höganäs	1	1		21
Helsingborg	0	1		0
Landskrona	1	3		376
Kävlinge	0	1		0
Lomma	0	2		0
Lund	0	2	2	12
Staffanstorp	4	4		93
Malmö	0	3	1	280
Vellinge	0	2		0
Trelleborg	0	3		0
Kristianstad	6	2	2	802
Totalt	**12**	**25**	**5**	**1 584**

Tabell. Antal lokaler och individer av kråkkrassing i Skåne 2020–2022 fördelat på kommuner.

hemis cotula, som kring gården har sin enda kända spontana lokal i Skåne).

Idag finns flest förekomster av kråkkrassing i åkerkanter kring Staffanstorp och på parkmark i Kristianstad. I Kristianstad växer den på flera mycket närbelägna lokaler strax öster om stadens centrum. Här upptäcktes den under Projekt Skånes Floras inventering på 1990-talet. Kråkkrassing är sedan gammalt känd från Kristianstad med bl.a. flera noteringar från Tivoliparken, senast 1941. Även om ett halvt sekel förflöt utan fynd, kan kråkkrassing säkert ha funnits kvar i staden hela tiden. Kanske har den spridits till sina nuvarande lokaler med benäget bistånd av parkförvaltningens maskiner. Avståndet mellan Tivoliparken och de aktuella förekomsterna är mellan 500 meter och 1 kilometer.

Orsaker till minskningen

I 15 av 25 rapporter har en notering gjorts vid ”inget återfynd”. Igenväxning, omvandling till betes- och åkermark, byggarbete samt ”ej biotop längre” är saker som nämns. I ett par fall noteras ”idogt letande”, där man rimligen tyckt biotopen vara lämplig.

Vissa lokalers obeständiga miljö kan bidra till kraftiga svängningar i artens uppträdande (5). Det belyser Göran Nilssons årliga inventeringar av lokalen på Ven, där antalet individer varierat från 16 år 2016 till 517 år 2017.

Frön har visat sig kunna gro efter mer än 5 år i jorden (7). Enligt äldre uppgifter lär den föredra näringsrik lerhaltig jord och tolerera hård betning och klövtramp (8). Sådana miljöer torde bli alltmer sällsynta.

De nya lokalerna på tillfällig mark kan få svårt att bli bestående.

Sammanfattning

Troligen hade kråkkrassing sin största utbredning i Skåne före 1923 enligt Weimarck (3). Därefter var den något så när stabil fram till Skånes Flora inventeringen 1989–2005. Därefter har det skett en tilltagande minskning av antalet lokaler, vilka nu endast är 17 stycken. Den nuvarande tendensen, att låta växtens biotoper antingen växa igen eller bli brukade och exploaterade, missgynnar den säkert.

Bevarandet av de små rabattomgärdade, ganska glesbevuxna gräsytorna i Kristianstads stad, liksom området vid Kungsgården på Ven, är viktigt för växtens fortsatta existens och trivsel i Skåne. Möjligheten att blottlägga jord på platser där den tidigare varit talrik och fröbanken bör vara stor, kan kanske övervägas.

Referenser

1. SLU Artdatabanken 2019. Artfakta. >https://artfakta.se/artbestämning/taxon/lepidium-coronopus-1872<.
2. Lilja, N. 1838. *Skånes flora*.
3. Areschoug F.W.C.1866. *Skånes Flora, innefattande de fanerogama och ormbunksartade växterna*. C.W.K. Gleerup, Lund; Christian Falkenberg, Köpenhamn.
4. Weimarck, H. & G. 1985. *Atlas över Skånes Flora*. Lund.
5. Tyler, T. m.fl. (red). 2007. *Floran i Skåne. Arterna och deras utbredning*. Lund.
6. Nilsson, S. 2017. Kråkkrassing i Skåne. *Bot. Notiser 150*:*1*.
7. Roberts, H.A. 1986. Seed persistence in soil and seasonal emergence in plant species from different habitats. *Journal of Applied Ecology 23*, 639–656.
8. Bond, W., Turner, R. & Davies, G. 2007. *The biology and non-chemical control of Swine-cress* (*Coronopus squamatous*), >http://www.gardenorganic.org.uk/organicweeds<.